

***IFLA / UNESCO* publisko bibliotēku krājumu veidošanas vadlīnijas un reālā darba prakse**

Latvijas bibliotekāru 9. vasaras mācībseminārs
2007.gada 7.—9.augustā Kandavas novada

Plastos

Anna Mauliņa

Bibliotēku krājumi: stāvoklis valstī

- 1. 77 897 683 informācijas vienības
2006.gadā
- 2. gada samazinājums – 1 658 192
vienības
- 3. 34,15 informācijas vienības uz
katru valsts iedzīvotāju
- 4. 74,27 vienības uz katru lasītāju
- 5. valsts un pašvaldības gadā izdod
3 miljonus latu grāmatu iepirkumam

***IIFLA / UNESCO publisko
bibliotēku krājumu
veidošanas vadlīnijas***

Krājumu pārvaldības politika

- 1. jābūt publicētai krājumu attīstības politikai
- 2. apstiprinātai augstākā instancē
- 3. jābūt pārstāvētām visām informācijas vidēm jeb formātiem
- 4. jābalstās uz nozares standartiem

Krājumu attīstības politikas saturs

- krājumu politikas mērķis saistāms ar bibliotēkas darbības stratēģiju
- ilgtermiņa un īstermiņa mērķi
- krājumu pieejamības stratēģija
- sabiedrības vajadzību analīze
- bibliotēkas prioritātes
- krājumu parametri

Krājumu komplektēšana

- **Nacionālās bibliotēkas: informācijas resursu saglabāšana un konservācija nākamajām paaudzēm**
- **Publiskās bibliotēkas: pakalpojumu sniegšana**
 - **Labam krājumam nav jābūt apjomīgam, īpaši digitālajā pasaulē. Svarīgāka par apjomu ir krājumu atbilstība vietējās sabiedrības vajadzībām**

Krājumu kritēriji

- **Sabiedrības vajadzības, dažādi formāti**
- **Jaunu grāmatu regulārs pieplūdums**
- **Piekļuve ārresursiem – tradicionālajiem un elektroniskajiem Rīgā un Ņujorkā**
- **Nolietotu un saturā novecojušu grāmatu u.c. resursu regulāra norakstīšana**

Krājumu glabāšanas un uzturēšanas principi

- Brīvpieejas materiāliem jābūt:
- **labā stāvoklī un mūsdienīgiem**
- apjoms mazāks, augstāka kvalitāte
- tiks izmantots labāk, nekā krājums ar lielu vecu, nolietotu un saturā novecojušu grāmatu skaitu
- jaunākie izdevumi pazudīs
- **lasītājs saņems neprecīzu vai pat dezorientējošu informāciju**

Komplektēšana un norakstīšana

- **Dinamika: vecie nepārtraukti aizplūst, jaunie nepārtraukti ieplūst**
- **Komplektēšanas ātrums un dziļums būtiskāks nekā krājumu apjoms**
- **Nauda nosaka visu**
-

Norakstīšanas/izslēgšanas iemesli: LNB piemērs

- Nodošana *Rezerves apmaiņas krājumam*
- Struktūrvienību eksemplāru virzienu maiņa
- Nozaudētie (lasītāju, izstādēs)
- **Makulatūrā nododamie**
- **Nolietotie un bojātie (makulatūrā)**

Krājumu attīstības politikas saturs

- **Cilvēktiesību deklarācijas XIX pants**
- ***IFLA* paziņojums par brīvu piekļuvi informācijai**
- **paziņojumi par intelektuālo brīvību un brīvu piekļuvi bibliotēku krājumiem**
- **Starptautiskās Autortiesību konvencijas atzini**
- ***IFLA/UNESCO* Publisko bibliotēku manifest.**

Rezerves krājumi

- agrāk izdotas un retāk pieprasītas grāmatas glabājamas plauktos, kas lasītājiem nav tieši pieejami
- tikai grāmatas ar paliekošu vērtību, kas nav aizstājamas ar citiem izdevumiem vai alternatīviem formātiem
- grāmatas, kas satur novecojušu informāciju, ir sliktā stāvoklī, vai var tikt aizvietotas ar jauniem izdevumiem, ir norakstāmas un tās nav glabājamas rezerves krājumā

Rezerves krājumi

- kopīgi rezerves krājumi
- vairāku bibliotēku kopdarbība
- regulāras pārbaudes
- informācijas pieejamība internetā un elektroniskajās datubāzes krasi samazina nepieciešamību publiskajām bibliotēkām uzturēt rezerves krājumus

Grāmatu krājumu standarti

- Vispārējie normatīvi nosaka, ka standartizētā grāmatu krājumā jābūt no **1.5 līdz 2.5 grāmatām uz vienu iedzīvotāju**
- Minimālajam krājumam vismazākajā apkalpošanas punktā jābūt ne mazākam par 2500 grāmatām
- Bērnu un pieaugušo grāmatas, daiļliteratūra un nozaru izdevumi līdzīgās proporcijās

Iepirkuma apjomi Publiskajās bibliotēkās

- **Iedzīvotāju skaits** mazāks par 25 000
-- uz 1000 iedzīvotājiem jāiepērk 250
grāmatas gadā
- No 25 000 līdz 50 000 -- 225
grāmatas gadā uz 1000
iedzīvotājiem
- Vairāk par 50 000 – 200 grāmatas
gadā uz 1000 iedzīvotājiem

Sadarbība KRĀJUMU VEIDOŠANĀ

- Publiskās bibliotēkas
 1. VKKFprogramma “*Jaunu grāmatu un citu izdevumu iegāde publiskajām bibliotēkām*”
 2. VKKF atbalstītie/iepirktie izdevumi
 3. Dāvinājumi (starptautiskie, nacionālie)
- Lasīšanas veicināšana *Bērnu žūrija*
- LNB Rezerves apmaiņas fonds

Zinātniskās/speciālās bibliotēkas: sadarbība

- LNB pieredze krājuma attīstības politikas veidošanā

Krājumu attīstības politikas vadlīnijas,
Conspectus metode

- LATABA

Krājumu komplektēšanas un katalogizācijas komisija

Vienota komplektēšanas politika

- Līdzdalība vienotas komplektēšanas politikas veidošanā valstī

Bibliotēku Padomes Komplektēšanas darba grupa

*Koncepcija par komplektēšanas politikas izveidi
Latvijas bibliotēkās*

LNB izslēgšanas stratēģija

Paldies par uzmanību!

anna.maulina@lnb.lv